

INHOUD

SAMUEL JOHNSON IS VERONTWAARDIGD

Saaie vrienden	11
Een gemaaid gazon	12
Stadsmensen	13
Verraad	14
De witte stam	15
Onze rit	16
Bijzondere stoel	19
Bepaalde kennis van Herodotus	20
Voorrang	21
De ontmoeting	23
Metgezel	26
Blind date	27
Voorbeelden van <i>Gedenk</i>	31
Oude Moeder en Mopperkont	32
Samuel Johnson is verontwaardigd	44
Nieuwjaarsvoornemen	45
Groep een: schrijfoefening	46
Interessant	47
Gelukkigste moment	48
Jurydienst	49
Een dubbele ontkenning	60
Het oude woordenboek	61
Het respecteren van de aanvoegende wijs	64
Wat moeilijk	65
Geheugenverlies	66
Brief aan een begrafenisonderneming	67
Schildklierdagboek	69
Informatie uit het noorden betreffende het ijs:	81
Moord in Bohemen	82

Gelukkige herinneringen	83
Ze gebruiken om beurten een woord dat ze mooi vinden	86
Marie Curie, zo achtenswaardige vrouw	87
Mir de Hes	104
Mijn bureu in het buitenland	105
Orale geschiedschrijving (met de hik)	108
De patiënte	109
Goed en fout	110
Alvin de typograaf	111
Bijzonder	117
Egoïstisch	118
Mijn man en ik	119
Zwartgallige voorjaarsgedachte	120
Haar averij	121
Werklui	123
In een noordelijk land	124
Weg van huis	140
Gezelschap	141
Financiën	143
De transformatie	144
Twee zussen (II)	145
De verwarmingsketel	147
Jong en arm	161
Het zwijgen van mevrouw Iln	162
Bijna voorbij: aparte slaapkamers	165
Geld	166
Verantwoording	167

VARIANTEN VAN ONGEMAK

Een man uit haar verleden	171
Hond en ik	172
Verstandig	173
De Wedstrijd Goede Smaak	174
Samenwerking met vlieg	175

Kafka kookt eten	176
Tropische storm	185
Goede momenten	186
Idee voor een korte documentaire	187
Verboden onderwerpen	188
Twee types	189
De zintuigen	190
Grammaticale kwesties	191
Hand	193
De rups	194
Oppasbeurt	196
We missen je: een onderzoek naar beterschapsbrieven van leerlingen van een groep zes	197
Een gelaten wind	220
Televisie	222
Cock en de wandelstok	226
Je lichaam leren kennen	227
Afwezig	228
Op weg naar het zuiden, leest <i>Ten slechtste gekeerd</i>	229
De wandeling	233
Varianten van ongemak	243
Eenzaam	245
Mevr. D. en haar dienstmeisjes	246
20 beeldhouwwerken in een uur	271
Nietzsche	272
Wat je over de baby leert	273
Haar moeders moeder	283
Hoe je het doet	284
Slapeloosheid	285
Brandende familieleden	286
De weg naar perfectie	291
De beurs	292
Helen en Vi: een onderzoek naar gezondheid en vitaliteit	293
Besparen	332
Moeders reactie op mijn reisplannen	334
Voor zestig cent	335

Hoe moet ik om hen rouwen?	336
Een rare opwelling	339
Ze kon niet rijden als...	340
Plotseling bang	341
Beter gaan	342
Hoofd, hart	343
De onbekenden	344
De drukke weg	345
Orde	346
De vlieg	347
Reizen met moeder	348
Registertrefwoord	350
Mijn zoon	351
Voorbeeld van een praesens historicum in een hotelkamer	352
Dagboek van Cape Cod	353
Bijna voorbij: hoe zeg je dat?	367
Een andere man	368

SAAIE VRIENDEN

Wij kennen maar vier saaie mensen. De rest van onze vrienden vinden we heel interessant. Maar de meeste vrienden die wij interessant vinden, vinden ons saai: de interessantste vinden ons het saaist. De paar die er ergens tussenin zitten, met wie er wederzijdse belangstelling is, wantrouwen we: we hebben het gevoel dat ze elk moment te interessant voor ons kunnen worden, of wij te interessant voor hen.

EEN GEMAAID GAZON

Ze had een hekel aan een *mown lawn*, een gemaaid gazon. Dat kwam misschien doordat *mow* het omgekeerde was van *wom*, het begin van het woord voor wat ze was, een *woman*. Een *mown lawn* klonk een beetje treurig, zoals een *long moan*, een lange klacht. Een *mown loan* maakte van haar een *long moan*. *Lawn* had een aantal letters van *man*, al zou het omgekeerde van *man* *Nam* zijn, een slechte oorlog. Een *raw war*, een rauwe oorlog. *Lawn* bevatte ook de letters van *law*, wet. *Lawn* was eigenlijk een samentrekking van *lawman*, een wetsdienaar. Natuurlijk kon een wetsdienaar een gazon maaien en deed hij dat ook. Je zou kunnen zeggen dat *law and order*, wet en orde, was ontstaan uit *lawn order*, orde op het gazon, iets wat door zoveel Amerikanen op prijs werd gesteld. *More lawn*, meer grasveld, kon worden gemaakt door het gebruik van een *lawn mower*, een grasmaaier. Een *lawn mower* maakte *more lawn*. Zorgde *more lawn*, meer grasveld, in Amerika voor *more lawmen*, meer wetsdienaren, in Amerika? Zorgde *more lawn* voor *more Nam*, meer Vietnam? *More mown lawn*, meer gemaaid gazon, zorgde voor *more long moan*, meer lange klacht, van haar. Of voor een *lawn mourn*, gazonrouw. Zo vaak, zei ze, wilden Amerikanen *more mown lawn*, meer gemaaid gazon. Heel Amerika zou één *long mown lawn* kunnen zijn, één lang gemaaid gazon. Een *lawn not mown*, een ongemaaid gazon, wordt lang, zei ze: beter een lang gazon. Beter een lang gazon en een *mole*, een mol. Geef de *lawman* het *mown lawn*, zei ze, geef de wetsdienaar het gemaaide gazon. Of de *moron*, de imbeciel, de *lawn moron*, de gazonimbeciel.

STADSMENSEN

Ze zijn verhuisd naar het platteland. Het platteland is best fijn: er zitten kwartels in de bosjes en fluitende kikkers in het moeras. Maar ze zijn slecht op hun gemak. Ze maken vaker ruzie. Ze huilen, of zij huilt en hij buigt zijn hoofd. Hij is nu de hele tijd bleek. Zij wordt 's nachts in paniek wakker en hoort hem snotteren. Ze wordt opnieuw in paniek wakker en hoort een auto het pad op rijden. 's Morgens schijnt er zon op hun gezicht maar kwebbelen er muizen in de muren. Hij heeft de pest aan die muizen. De pomp gaat kapot. Ze vervangen de pomp. Ze vergiftigen de muizen. De hond van hun burens blaft. Hij blaft en blaft. Ze zou die hond wel kunnen vergiftigen.

‘Wij zijn stadsmensen,’ zegt hij, ‘en er zijn geen fijne steden om in te wonen.’

VERRAAD

In haar fantasieën over andere mannen, over andere mannen dan haar eigen man, droomde ze toen ze ouder werd niet langer over seksuele intimiteit, zoals ze vroeger had gedaan, misschien uit wraak, als ze boos was, misschien uit eenzaamheid, als hij boos was, maar alleen over genegenheid en een diep soort begrip, handen vasthouden en in ogen staren, vaak in een openbare gelegenheid als een café. Ze wist niet of deze verandering kwam door respect voor haar man, want ze had echt respect voor hem, of door pure lusteloosheid, aan het eind van de dag, of door twijfel over wat voor activiteit ze nog van zichzelf mocht verwachten, zelfs in een fantasie, nu ze een bepaalde leeftijd had bereikt. En als ze heel erg moe was, kon ze zelfs de genegenheid en het diepe begrip niet opbrengen, maar alleen de meest gematigde vorm van kameraadschap, zoals alleen met zijn tweetjes in dezelfde kamer zijn, in stoelen zitten. En het geval wilde dat toen ze nog ouder werd, en nog vermoeider, en daarna nog ouder, en nog vermoeider, er nog een verandering plaatsvond en ze merkte dat zelfs de meest gematigde vorm van kameraadschap, alleen met zijn tweetjes, nu te veel energie vergde en dat haar fantasieën zich beperkten tot een kalm soort vriendschappelijkheid tegenover andere vrienden, het soort dat ze zich echt met elke man had kunnen permitteren, met een zuiver geweten, en zich ook met veel mannen permitteerde, die ook vrienden waren van haar man, of niet, een vriendschappelijkheid die haar troost en kracht bood, 's nachts, als de vriendschappen van als ze wakker was onvoldoende waren, of onvoldoende waren geweest aan het eind van de dag. En zo waren deze fantasieën langzamerhand niet meer te onderscheiden van de werkelijkheid van als ze wakker was, en hadden ze helemaal geen vorm van verraad hoeven te zijn. Maar omdat het fantasieën waren die ze in haar eentje had, 's nachts, bleven ze als een vorm van verraad voelen, en omdat ze in deze geest van verraad werden benaderd, wat misschien ook wel moest, wilden ze enige mate van troost en kracht bieden, bleven ze eigenlijk misschien wel een vorm van verraad.

Wij wonen vlak bij een stam bloedeloze witte mensen. Dag en nacht komen ze dingen van ons stelen. We hebben hoge hekken van ijzerdraad neergezet maar daar springen ze overheen als gazellen en grijnzen duivels naar ons als we uit onze ramen staan te kijken. Ze wrijven over de bovenkant van hun hoofd totdat hun dunne vlashaar in plukjes overeind staat, en ze paraderen heen en weer over ons grindterras. Terwijl wij naar deze voorstelling staan te kijken, zijn anderen uit hun midden onze tuin in gekropen en pikken stiekem onze rozen, die ze in zakken proppen die aan hun blote schouders hangen. Ze zijn meelijwekkend dun en terwijl we naar hen kijken, beginnen we ons te schamen voor ons hek. Maar als ze vertrekken, wegglippend als witte schimmen in de schemering, worden we woedend vanwege de ravage die ze hebben aangericht onder onze Heidelbergs en Lady Belpers en nemen we ons voor verregaander maatregelen tegen hen te treffen. Het zijn niet altijd de rozen waar ze op afkomen, maar soms – al is het landschap over vele kilometers bedekt met keien en brokken steen – nemen ze zelfs stukken rots uit onze bossen mee en treffen we als we 's morgens naar buiten lopen de grond vol kuilen aan waar bleek ongedierte blindelings de aarde in kronkelt.

Mijn moeder vraagt over de telefoon hoe onze rit naar huis was en ik zeg: 'Prima', wat niet waar is maar een verzinsel. Je kunt niet tegen iedereen altijd de waarheid zeggen en je kunt al helemaal niet, ooit, tegen wie dan ook de hele waarheid zeggen, want dat zou veel te lang duren.

Het woord 'prima' is de beste doodoener en duidelijk onjuist. Zelfs een lange rit met twee mensen kan moeilijk zijn, en met drie kan het nog veel erger worden. We beginnen een rit toch al bijna altijd met een paar nijldige woorden, omdat ik maar niet op tijd lijk te kunnen vertrekken en Mac er niet tegen kan een minuut te laat te vertrekken, en dan is er ook nog junior. Mac montert meestal op zodra we op weg zijn, maar dit keer bleef hij me afsnauwen omdat ik hem niet lang genoeg van tevoren zei waar hij moest afslaan of hem te veel aanwijzingen tegelijk gaf. Tot overmaat van ramp zei ik voortdurend tegen hem dat hij moest opschakelen. De auto is oud en de overbrenging lawaaierig, zodat ik moeilijk kan uitmaken of Mac in de juiste versnelling zit.

Daarna begonnen we brandende olie te ruiken. Voor ons reed een ander busje, volgepakt met een of andere religieuze groep, zodat we wisten dat het van hen zou kunnen komen, en toen we bij een garage kwamen, stopten ze en was het gedaan met de brandlucht, zodat Macs humeur een beetje opknapte.

Maar we waren nog steeds in bergachtig gebied en junior begon te zeggen welke bergen hij volgend jaar wilde gaan beklimmen – ik ga die beklimmen, zei hij, wijzend, en die, hoe heet die? Whiteface? Ik ga de Whiteface beklimmen, en daarna die. Ik ga die daar beklimmen, hoe heet die? Charles. En die daar? Hoe heet die? Mungus? Fungus? Mangoes? Mongoose? Hé, kijk die eens – dat is vast de grootste. Hoe heet die?

Ik draaide de kaart alle kanten op om achter de namen van die bergen te komen en hoewel junior zo snel praatte en zich eerder als zes gedroeg dan als negen, zag ik niet veel kwaad in dit gesprek. Maar Mac zei dat hij het gevoel had dat hij in een toerbus zat en of we stil konden

zijn. Van alles wat een beetje uit de hand loopt, wordt hij zenuwachtig.

Ten slotte kwamen we op de snelweg en toen moest ik natuurlijk naar de wc. Ik moet altijd naar de wc als we op een snelweg komen. Gelukkig kwam er al gauw een pleisterplaats en omdat we er toch waren, gingen we aan een picknicktafel zitten om onze boterhammen op te eten. De picknicktafel was niet zo schoon – er zaten een paar kleefplekken op en wat vogellijm – maar de zon was warm en ik begon net tot rust te komen en te genieten van het kijken naar de mensen die voorbijliepen naar de wc's toen junior terugkwam van de wc's en me geld vroeg voor frisdrank. Hij vraagt altijd om frisdrank als hij een frisdrankauto-maat ziet en ik zeg gewoonlijk nee, wat ik ook ditmaal zei.

Nu besloot hij er een punt van te maken en zei dat hij niet in de auto zou stappen als we niet een blikje frisdrank voor hem kochten en hij liep naar de hondenuitlaatstrook en ging zitten mokken op een soort grote gebogen pijp die omhoogstak uit het gras. Dus toen zei Mac, die altijd eerder zijn hand over zijn hart strijkt dan ik, dat ik hem zijn blikje frisdrank moest geven, en ik riep junior en gaf hem het geld en hij ging weg en kwam terug met een blikje. Maar ik was zo dom de ingrediënten te lezen en toen ik zag hoeveel cafeïne erin zat, begon ik daarover door te emmeren en wist van geen ophouden, zelfs niet toen we weer in de auto zaten, totdat ik zag dat junior weer van streek begon te raken en dat het allemaal nergens op sloeg. Dus hield ik mijn mond en begon mijn handen schoon te maken met een paar vochtige doekjes genaamd Wet Ones, waaraan een ziekelijk zoete geur hangt, en de auto begon zo naar die geur te stinken dat ze zich nu allebei tegen mij keerden.

Daarna was junior behoorlijk vrolijk omdat hij zich door de frisdrank een paar jaar ouder voelde, wat ik kon zien aan de manier waarop hij zijn knieën uit elkaar liet zakken en zijn handen liet bungelen, en de sfeer in de auto werd nog beter toen een menigte mannen en vrouwen op motoren ons met zo'n honderdveertig kilometer per uur inhaalde. Mac zei te hopen dat ze zouden worden aangehouden wegens te hard rijden en de gedachte daaraan vrolijkte hem zo op dat hij een gesprek met me begon. Hij vroeg me wat voor auto we moesten nemen als we een nieuwe kochten. Hij wees op een Dodge Caravan en junior ontwaakte uit zijn dagdroom en zei dat hij een Corvette wilde. Mac vroeg waar hij \$30 000 vandaan moest halen. Junior bleef het antwoord schuldig maar kwam

toen op de gedachte te vragen hoeveel Mac voor onze Voyager had betaald. \$7000, zei Mac, wat junior met stomheid sloeg maar mij niet eerlijk leek omdat hij niet tegen junior zei dat hij hem tweedehands had gekocht, dus gaf ik die informatie er voor de eerlijkheid bij, en junior zei natuurlijk dat hij zijn Corvette ook tweedehands zou kopen. Maar auto's zijn niet mijn favoriete onderwerp, zodat we er al gauw mee klaar waren en ik weer doorging met wat ik aan het doen was geweest, namelijk uit het raam kijken.

We passeerden een plek waar de Dienst Snelwegen het bos langs de weg had gekapt en een paar bomen had geplant. De bomen waren bedekt met verschrompeld roodachtig gebladerte en duidelijk stervende. Dit zette me aan het denken over ontbossing, en daarna over het verdwijnen van familieboerderijen, wat me op de een of andere manier weer op cafeïnegehaltes bracht. Op dat moment begon ik te proberen de nieuwe bomen te herkennen die ik tijdens onze vakantie had geleerd en toen ik dat opgaf, keek ik alleen naar het rimpelen van het vet op mijn arm in de wind door het open raam.

Zo ging het min of meer verder. Op een gegeven moment begon ik te denken dat ik spinnenbeten op mijn benen had; later vroeg Mac me of ik iets raars op de boterhammen had gedaan; junior rolde het tolkaartje op om er een telescoop van te maken, en Mac schreeuwde tegen hem; maar toen werden we allemaal weer rustig en keken naar de resten van een behoorlijk dramatisch ongeluk langs de kant van de weg.

Op de pleisterplaats had ik gedacht dat zo'n vijftig procent van de mensen die ik zag eruitzag alsof ze een betere vakantie hadden gehad dan wij. Maar vijftig procent zag eruit alsof ze een slechtere hadden gehad, dus had ik er vrede mee.

Toen we nog twintig minuten van huis waren, wilde junior bij een Holiday Inn stoppen om daar te logeren en kon hij niet begrijpen waarom we nee zeiden. Maar tegen die tijd besepte ik dat we als gezin een zekere loyaliteit jegens elkaar hebben, en de manier waarop dat werkt is dat twee van ons nooit op hetzelfde moment kwaad worden op de derde, behalve af en toe, zoals in het geval van de Wet Ones.

BIJZONDERE STOEL

Hij en ik zijn allebei docent binnen het universitaire stelsel en we zullen docent blijven tot we te oud zijn om te doceren, en we zouden maar wat graag een bijzondere stoel bij onze universiteiten krijgen, maar wat we tot nu toe hebben gekregen is het verkeerde soort bijzondere stoel, een bijzondere stoel van een vriendin, een stoel die kan draaien en wijd uitstaande poten heeft en bijzonder voor haar is om redenen die we ons niet kunnen herinneren. Wij die doceren binnen het universitaire stelsel zouden graag een bijzondere stoel willen hebben zodat we meer betaald zouden krijgen en niet zoveel zouden hoeven te doceren en niet in zoveel commissies zouden hoeven te zitten – we zouden in plaats daarvan op onze bijzondere stoel zitten. Maar we hebben geen bijzondere stoelen van onze universiteiten gekregen, alleen deze rare zware stoel die van onze vriendin is, die vele jaren geleden is vertrokken en hem heeft moeten achterlaten, en die hem niet wil opgeven om redenen die we vergeten zijn of nooit hebben gekend. Al die tijd zijn we alleen maar door onze universiteiten in dienst genomen om jaar in, jaar uit te doceren zonder zelfs maar de zekerheid van een vaste aanstelling. Maar nu heeft een van ons geluk gehad en een vaste aanstelling gekregen, maar niet bij zijn eigen universiteit, en met het opgeven van zijn huidige baan, die zonder vaste aanstelling, moet hij ook de stoel opgeven die zo bijzonder is voor onze vriendin, omdat hij ver weg verhuist en er daar waar hij naartoe gaat geen plaats voor is. Hoewel er een heleboel lege ruimte is in de staat waar hij naartoe gaat, meer lege ruimte dan in praktisch elke andere staat behalve Wyoming, gaat hij daar in een heel klein huisje wonen, te klein voor een extra stoel, vooral zo'n zware die van een wijnvat is gemaakt. En dus zal ik nu degene zijn die de stoel van onze vriendin voor haar bewaart; hij is van hem naar mij gegaan, zij het niet zonder moeite, omdat hij zo zwaar is. En misschien, denk ik, zal haar bijzondere stoel met zijn vreemde rode vinylbekleding, met het vulgat in zijn rugleuning, en zijn echte kurk, mij nu ook geluk van beroepsmatige aard brengen.

BEPAAALDE KENNIS VAN HERODOTUS

Dit zijn de feiten over de vissen in de Nijl:

VOORRANG

Het zou zo simpel moeten zijn. Je doet wat je kunt terwijl hij wakker is en dan, als hij eenmaal slaapt, doe je wat je alleen kunt doen als hij slaapt, te beginnen met het belangrijkste. Maar zo simpel is het niet.

Je vraagt je af wat het belangrijkste is. Het zou een koud kunstje moeten zijn te zeggen wat voorrang heeft en dat dan te doen. Maar het is niet maar één ding dat voorrang heeft, en ook niet maar twee of drie. Als verschillende dingen voorrang hebben, welk van die verschillende dingen die voorrang hebben krijgt dan voorrang?

In de tijd waarin je iets kunt doen, de tijd dat hij slaapt, kun je een brief schrijven die onmiddellijk geschreven moet worden omdat er een heleboel van afhangt. Maar ja, als je die brief schrijft, zullen je planten geen water krijgen en het is een heel warme dag. Je hebt ze al buiten op het balkon gezet in de hoop dat de regen ze water zal geven, maar deze zomer regent het bijna nooit. Je hebt ze al van het balkon naarbinnen gehaald in de hoop dat als ze uit de wind staan ze niet zo vaak water hoeven te krijgen, maar ze zullen toch water moeten krijgen.

Maar ja, als je de planten water geeft, zul je de brief niet schrijven waar zoveel van afhangt. Je zult ook de keuken en de woonkamer niet opruimen, en later zul je in de war raken en nijdig worden vanwege de wanorde. Eén aanrecht is bedekt met boodschappenlijstjes en glaswerk dat je man bij een opheffingsuitverkoop heeft gekocht. Het zou best simpel zijn het glaswerk op te bergen, maar je kunt het pas opbergen als je het hebt afgewassen, je kunt het pas afwassen als er geen vuile vaat meer in de gootsteen staat en je kunt de vaat pas afwassen als je het afdruiplad hebt leeggeruimd. Als je begint met het leeggeruimen van het afdruiplad, kom je misschien niet verder, zolang hij ligt te slapen, dan het afwassen van de vaat.

Uiteindelijk zou je kunnen besluiten dat de planten voorrang hebben, omdat ze leven. Daarna zou je kunnen besluiten, omdat je een manier moet vinden om je prioriteiten te stellen, dat alles wat leeft in huis voorrang heeft, te beginnen met het jongste en kleinste menselijk we-

zen. Dat zou duidelijk genoeg moeten zijn. Maar dan weet je niet goed, hoewel je precies weet hoe je voor de muis, de kat en de planten moet zorgen, hoe je de baby, het oudere jongetje, jezelf en je man voorrang moet geven. Eén ding staat vast: hoe groter en ouder het levende wezen, des te moeilijker kom je erachter hoe je ervoor moet zorgen.

Ik had zo mijn best gedaan, de kleren die ik droeg, de nieuwe look die ik had, dacht ik. Competent, dacht ik, informeel. Nieuwe regenjas. Bruin. In het begin leek alles prima, veelbelovend, in de wachtkamer. Top-secretaresse bood me de gemakkelijke stoel aan, een kopje thee – top-secretaresse of tweede secretaresse. Sloeg de thee af – hoe kon ik die doorslikken, hoe kon ik zelfs maar het kopje vasthouden? Sloeg mijn boekje open. Bedacht dat als ik daar eenmaal binnen was hij me misschien zelfs wel zou vragen wat ik las – wacht, zou hij misschien zeggen, is dat Addison? Hield mijn hoofd omlaag, ogen op de bladzij. Luisterde naar de secretaresses, dacht dat ik de kantoorweetjes hoorde. Voelde me heel wat. Dacht dat ik er helemaal klaar voor was. Ja, en nu waren we hier voor de eerste keer alleen, eindelijk, en ik dacht dat we misschien wel een bijzondere verstandhouding zouden hebben, hij zou misschien wel een vriend worden, minstens. Ik dacht dat hij misschien wel bij zichzelf zou zeggen: hier is deze vrouw, deze aantrekkelijke vrouw, ik heb al eerder met haar gepraat, nooit lang, helaas, nu zit ze hier aan de overkant van mijn bureau in een aantrekkelijke regenjas en met een paar sieraden. Ik dacht dat hij misschien wel zou zeggen: ze is stilletjes maar ik weet van wat ik gehoord heb en door de manier waarop ze daar zo rustig zit, met dat kleine, in groen leer gebonden boekje in haar hand – zou het Addison kunnen zijn? – dat ze intelligent is, zij het duidelijk verlegen, het zal interessant zijn met haar te praten... Hier is hij, de baas, en er is niets wat afleidt, er is niemand die het vertrek binnenkomt, niemand die iets aanbiedt op een presenteerblaadje, niemand die voorbijloopt, niemand die naast hem iets staat te drinken, niemand die hem een plotselinge vraag stelt die mij buitensloot, ongemanierd, niemand die in een kringetje met hem staat, hier zijn we alleen en mijn gezicht zweeft boven dat volgeladen bureau. Maar hij! – hij gaat tekeer tegen het hele project, hij slaat grove taal uit, al is het niet mijn schuld, het is echt niet mijn schuld, wat hem niet bevalt, de verandering van titel, en eigenlijk vergist hij zich daarin, dingen moeten veranderen, zelfs titels

moeten veranderen. Zoals hij over me heen valt, zoals hij me uitscheldt, zoals hij me uitkaffert. Ik ben geschokt. Natuurlijk – iedereen kan een afspraak maken met de directeur, dat is geen kunst. Ik probeer het opnieuw, kom boven en haal weer adem, zeg iets, hij stopt met tekeergaan en luistert, hij zegt iets terug, stelt me een fatsoenlijke vraag, maar ik kan niet op die naam komen, ik kan er gewoon niet op komen, ik met mijn trillende stem, wat kan ik nu nog zeggen, vind niet het verlossende woord, zeg iets stoms, nu doet hij zijn best, hij probeert zich zijn goede manieren te herinneren. Maar na al dat geschreeuw zegt hij dat hij niet degene is die me kan helpen, nee, ook al zeiden ze dat ik zelf met hem moest gaan praten, dat zeiden ze allebei. En zij kennen hem, ik dacht dat ik hen kon vertrouwen, plant op zijn minst het idee in zijn kop, zeiden ze. Ik denk dat ze me er misschien wel hebben ingeluisd. Wat een blunder. En ik maar al die sieraden dragen, elk sieraad dat ik had dat ermee door kon. Het is hem nooit opgefallen, dat weet ik zeker. Nee, hij zei gewoon bij zichzelf: niet mijn pakkie-an, sorry. Wacht, dacht ik, geef me tijd, nog vijf minuten. Maar het heeft geen zin, nu staat hij op en steekt in een hoek zijn hand over het bureau heen en zo plat als een stuk karton, hij biedt aan handen te schudden, het is zijn teken, ik word geacht te vertrekken. Nou, gemiste kans, meneer de directeur! Rare snijboon! We zijn niet allemaal zo slim, weet je – niet allemaal zo bijdehand. Bonenstaak! Op een dag zul je me een aanbod doen en zal ik zeggen dat ik je niet kan helpen. Zo'n vergissing, zelfs om daar naarbinnen te gaan. Zo fout. Andere golflechte. Kan niets goed doen. Niks waard. Rare hoed, bruine jas, uitgezakte zoom, blote hals, gele huid, foute sieraden, te veel sieraden. Zoveel fouten. Statisch haar. Zoveel fouten. Te veel, te weinig, verkeerde tijd, verkeerde plek, bak er niks van. Doe het toch. Verpest het. Doe het weer. Verpest het weer. Een slijmjurk, een slapjanus. Ik wilde respect. Heeft hij me zelfs wel gezien? Heeft hij mijn hoofd zelfs wel boven die stapels uit zien steken? Hij dacht dat hij iemand anders voor zich had! Hij had mij voor zich! Misschien maakte de regenjas een slechte indruk. Misschien was het fout van me bruin te dragen. Misschien dacht hij: O-o, er zit iets deprimerends in de wachtkamer. Bruine vrouw met een voorstel, in een stoel met haar boek. En bovendien was ik niet voorbereid. Wist de naam niet. Ik knikte. Iedereen kan knikken. Ik wist niet wat er zou komen! Ik was zo stom. Ik ga door

de grond. Wat een afgang – kon wel iemand vermoorden. Wou dat ik mijn moeder bij me had gehad. Die had er wel wat van gezegd. Een kletsmeier. Hij zou hebben gezegd dat ze een praatziek oud wijf was, een gezwel – Wat moet zij hier? Wie heeft haar binnengelaten? Haal haar weg! In haar pastelpakje. Maar daar zou ze zijn. Zij zou wel met hem afrekenen. Zij zou hem zijn vet geven – recht in zijn gezicht! Hij zou zeggen: haal die ouwe taart bij mijn donkerhouten lambrisering vandaan! Dat is mijn moeder! Dat gaat van dik hout, godsallemachtig! Mooi dat ze hem een blauw oog zou slaan! Hij zou zeggen: haal die ouwe taart in haar roze pakje voor mijn donkerhouten lambrisering vandaan! Grijp hem, moeder! Neem hem te grazen! Ouwe taart uit Iowa. Komt hier binnenzeilen met haar kunstheup, haar kunstknie, ene been korter dan het andere, verhoogde schoen. Vastberaden. Zij zou hem een ram in zijn buikie geven, vlug en vaardig, ze zou hem eronder krijgen. Wat krijgen we nou? zou hij hebben gezegd. Schop dat ouwe mens eruit! In haar lentepakje. Hij zou misschien ook lelijke dingen over haar hebben gezegd: schop die ouwe teef de deur uit! Misschien had ik mijn hele familie mee moeten nemen. Broer die toekeek, vader die toekeek, zus die opstond om te helpen. Maar moeder is degene die hem zou vloeren. Moeder zou hem in mekaar slaan, zij zou hem aan zijn jasje trekken. Tegen haar kan niemand op. Ze zou hebben gezegd: wees aardig tegen haar! Hij was niet aardig tegen me. Dat is mijn dóchter! Hij was niet aardig. Ze zou hem met haar vuist hebben laten kennismaken. Zie je deze? – hem recht voor zijn kop schudden. Hem voor alles en nog wat uitmaken. Ze laat zich door niemand als voetveeg gebruiken. Laat niks van hem heel, moeder! Vermorzel hem! Geen – Bam! – directeur van deze tent meer. Nieuwe directeur graag! Betere graag. Tsjongejonge! Tsjak! Je zal het beleven, meneer de directeur! Zomerbuikloop! Schijtzooi!

METGEZEL

We zitten hier met zijn tweetjes, mijn spijsvertering en ik. Ik lees een boek en zij gaat de lunch te lijf die ik zopas heb genuttigd.